

TÜRKİYE
YAZMA
ESERLER
KURUMU
BAŞKANLIĞI

KONSERVASYON UYGULAMALARI

Kitap Şifhanesi ve Arşiv Dairesi Başkanlığı

Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi

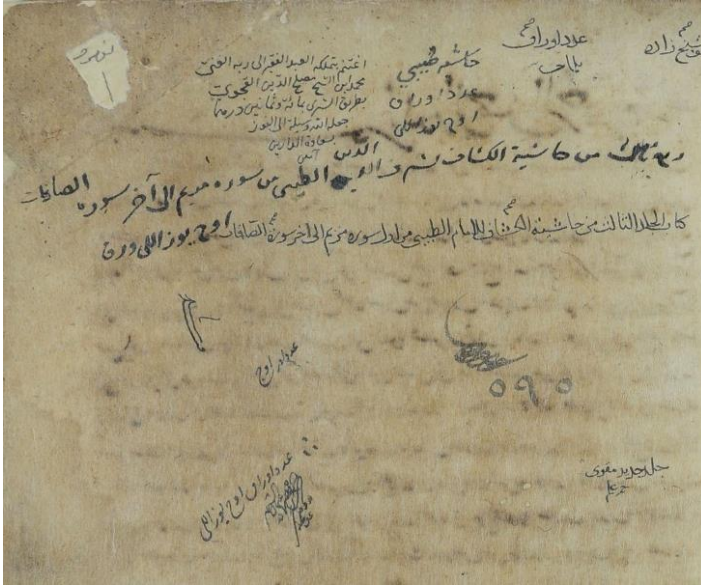
Fatih Koleksiyonu - 595

Hâşiyet'ül-Keşşâf

Ebû Muhammed Şerifüddîn Hüseyin b. Abdullah b. Muhammed et-Tibbî

Benan TAŞLIDAĞ
2018

ESER VE MÜELLİFİ HAKKINDA

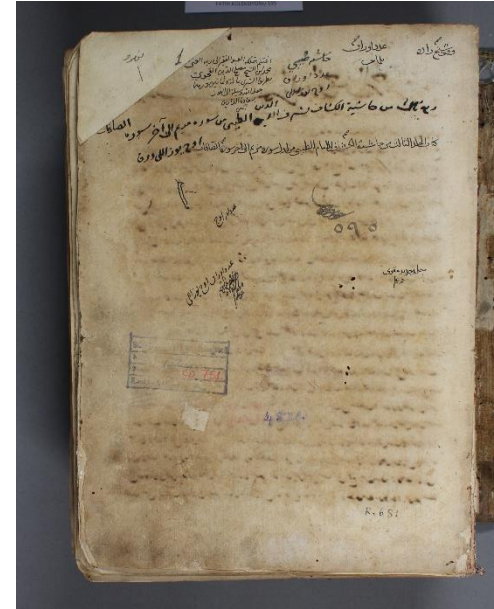
8 ciltten oluşan eserin adı *Hâşiyet'ül Keşşâf*'tır. Müellifi ise *Ebû Muhammed Şerifüddîn Hüseyin b. Abdullah b. Muhammed et-Tıbbî* (ö. 743 H./1342 M.)'dir. Konservasyona alınan nüsha *Mu'tezile* alimlerinden *Zemahşeri'nin* ağırlıklı olarak dirayet metoduyla yazdığı meşhur tefsiri *el-Keşşâf* üzerine *Tıbbî* tarafından yazılan hâşiyenin üçüncü cildir. Ciltte Meryem Sûresi'nin başından Saffât Sûresi'nin sonuna kadar olan kısmı yer almaktadır. Nüshanın istinsah tarihi bilinmemektedir.

CİLT

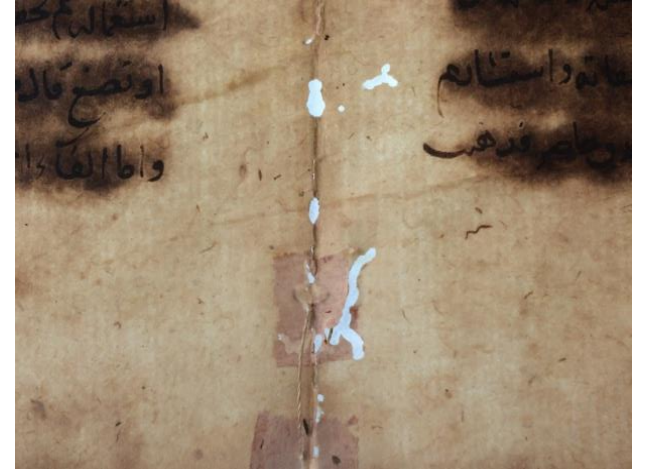
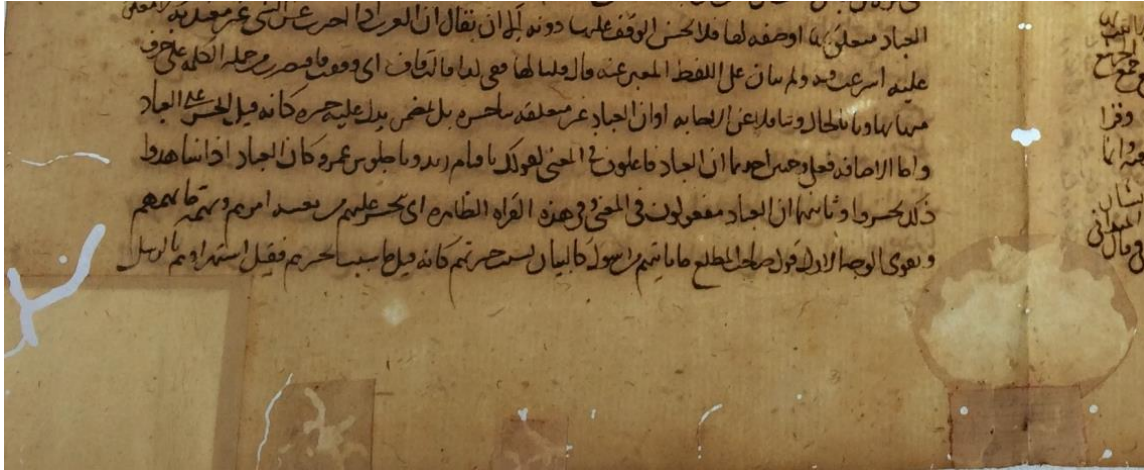
Kapak ölçüleri 30,4x22x10 cm olan cilt eserin asıl cildi değildir. Çehargûşe ciltte mıklep ve sertap bulunmakta olup, mıklep ve kapak içleri kâğıt kaplıdır. Sertap ve sırt kahverengi deridir. Sertabın dış kısmına üzerinde eserin adının yazılı olduğu kâğıt yapıştırılmıştır.

METİN

Eser 351 varaktan, her bir varak 23 satırdan oluşmaktadır. Kâğıt kalınlığı 0,22 - 0,25 mm aralığındadır. Düzensiz forma yapısında olan eserde 44 forma bulunmaktadır. Süslemesi olmayan eserin sayfa kenarları derkenarlar mevcuttur. Yazı alanında koyu kahve ve derkenarlarda ise siyah mürekkep ile yazılmıştır.

ESKİ ONARIMLAR - METİN

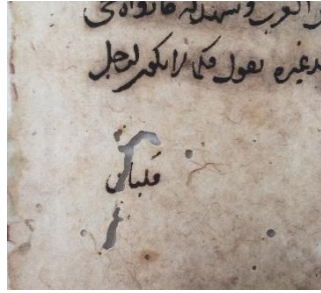
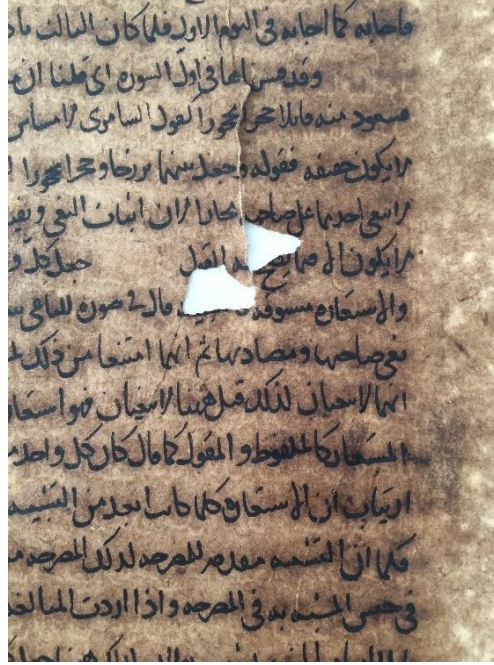
Metnin sırt kısımlarında ve sayfa kenarlarında eski onarımlar mevcuttur. Eserde bulunan eski onarımların esere ağırlık yapmasından ve kenar fazlalıklarının olmasından dolayı eski onarımların çıkarılmasına karar verilmiştir.

BOZULMALAR - CİLT

Eserin ön ve arka kapağı birbirinden bağımsız durumdadır. Sertap ve miklep ise arka kapaktan bağımsızdır. Kolon ve şiraze örgüsü dağınık olup kısmî kayıplar mevcuttur. Kapaklarda böcek tahribatı, su lekesi, aşınma ve eksik kısımlar vardır. Sirt ve sertap derisinde ise eksik kısımlar, eski onarımlar ve böcek tahribatı görülmektedir.

BOZULMALAR - METİN

Eserin forma dikisi tamamen dağınık olup, bütün sayfalarda korozyon görülmektedir. Korozyon nedeni ile bazı sayfaların yazı alanında kırılmalar ve çatlamlar mevcuttur. Sayfa sırtlarında yapıştırıcı kalıntıları olup, sayfa kenarlarında böcek tahribatı, eksik kısımlar ve eski onarımlar vardır.

ANALİZLER - pH

pH ÖLÇÜM TABLOSU

	Eserin 2015 yılında restorasyonu yapılmadan önce	RK00 Japon kâğıdı ve Klucel G ile sağlamaştırma yapıldıktan sonra	Eser kütüphaneye teslim edilmeden önce
	01.06.2015	12.08.2015	09.03.2018
94a	Yazılı alan: 9,60 Yazısız alan: 7,70	Yazılı alan: 9,55 Yazısız alan: 9,93	Yazısız alan: 8,93
157a	Yazılı alan: 5,17 Yazısız alan: 5,75	Yazılı alan: 5,55 Yazısız alan: 6,12	Yazısız alan: 6,86
263a	Yazılı alan: 9,50 Yazısız alan: 9,55	Yazılı alan: 10,02 Yazısız alan: 9,84	Yazılı alan: 7,78 Yazısız alan: 7,11

Eserin 2012 yılında asit giderme işlemi yapılmak üzere dikişi açılmıştır. Ölçümleri yapılan eserin pH raporu elimizde bulunmamaktadır. pH değerinin yükselmesi için çözelti/süspansiyon uygulanmış olup, bu uygulama sonrası bazı sayfalarda beyaz renkte kalıntılar tespit edilmiştir. Eserin 94a, 157a ve 263a numaralı sayfalarına pH ölçümü yapılmıştır. Farklı tarihlerde yazılı ve yazısız alanlarda yapılan ölçümlerde farklı sonuçlar tespit edilmiştir.

KONSERVASYON KARARLARI

Yazılı ve görsel belgelemesi tamamlanan eserin detaylı olarak durum değerlendirmesi yapılmış, aşağıdaki konservasyon işlemlerine karar verilmiştir.

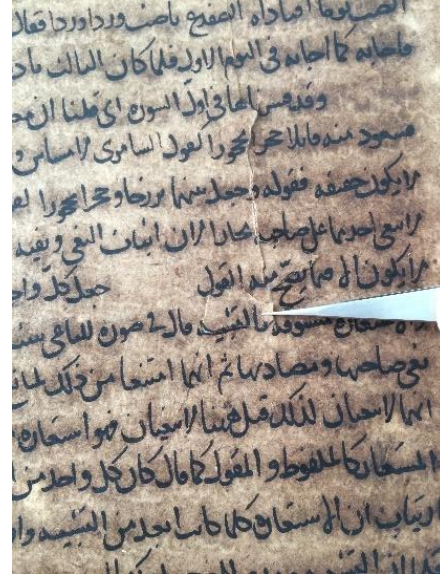
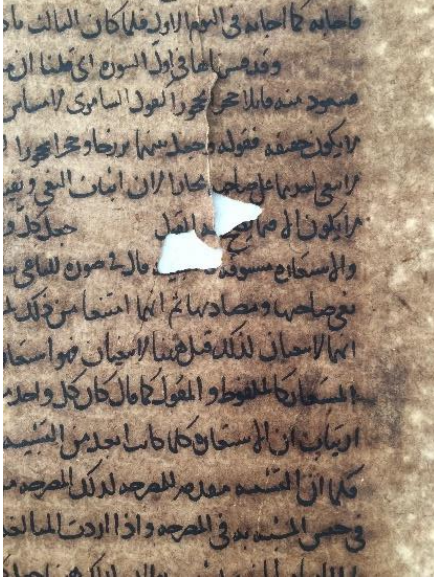
- Eserde bulunan eski onarımların esere ağırlık yapmasından ve kenar fazlalıklarının olmasından dolayı eski onarımların çıkarılması,
- Eserin metin kısmında korozyon olması ve korozyona bağlı çatlama ve dökülmeler görülmesi nedeni ile sayfalara çift taraflı olarak Japon kâğıdı ile sağlamlaştırma yapılması,
- Eserde bulunan eksik kısımların tamamlanması ve bağımsız sayfalara sırt yapılması
- Eser açıldığından esere dikiş yapılması, şiraze ve kolon dikişlerinde kayıplar ve kopmalar olduğundan yeni kolon ve şiraze örgüsü yapılması,
- Eserin cildinin sertap ve miklebi birbirinden bağımsız duruma geldiğinden ve sertap esere göre kısa kaldığından sertapın iç ve dış kısmına orijinaline uygun renklerde deri ile tamamlama yapılarak miklebe bağlanması,
- Eserin orijinal sırt derisi sert ve sağlam olmadığından orijinaline uygun renklerde deri ile sırta yeni deri yapılması,
- Eserin ön ve arka kapağı ile kapak içlerinde bulunan kâğıtlar çıkarıldığından, çıkarılan kâğıtlar yerine uygun renkte Fabriano kâğıt yapıştırılması

KONSERVASYON - METİN

İşlevini kaybetmiş ve esere zarar vermeye başlayan eski onarımlar metil selüloz ile nemlendirilerek çıkarılmıştır. Sayfa sırtlarında bulunan yapıştırıcı kalıntıları bistüri ile mekanik olarak temizlenmiştir. Sayfa kenarlarındaki eksik olan kısımlara sırt ve böcek yeniklerine Japon kâğıdı (Nao RK 29 34 gr/m²) ile tamamlama yapılmıştır.

KONSERVASYON - METİN

Sayfalarda kırılmadan dolayı bağımsız hale gelen parçaların yerleri tespit edilip, bu parçalar yerlerine yerleştirilmiştir. İki yüzeyi de yazılı olan varaklara Japon kâğıdı (Nao RK00 3,5 gr/m²) ve Klucel-G ile çift taraflı olarak tümenden sağlamlaştırma yapılmıştır.

KONSERVASYON - METİN

Bağımsız olan varaklara Japon kâğıdı (Nao RK27 18gr/m²) ile sırt yapılmıştır. Formalar eski düzeninde bir araya getirilerek ibrişim ip ile formalara sırt dikişi yapılmıştır. Eserin orijinal tekstilinin sırt derisine yapışık olmasından dolayı metin kısmının sırtına yeni tekstil yapıştırılmıştır. Esere yeni kolon dikişi ve yeni şiraze örgüsü yapılmıştır.

KONSERVASYON - CİLT

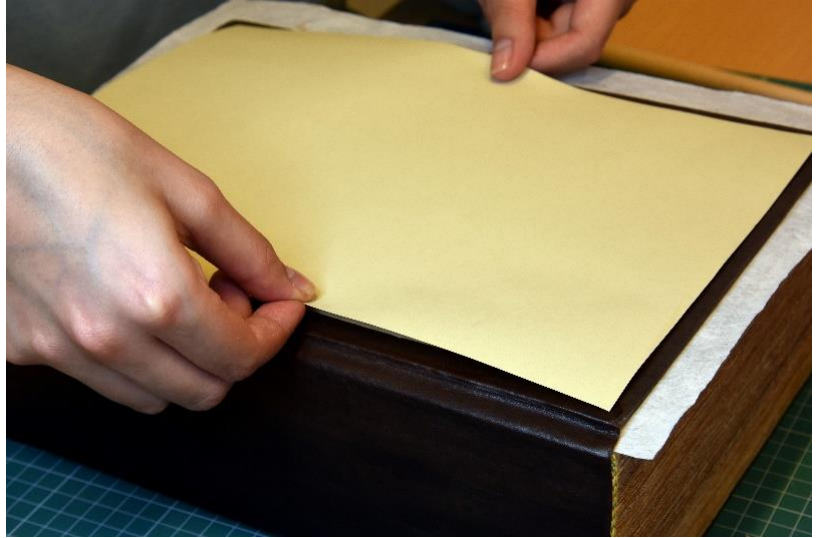
Eser 2015 yılında metin kısmı bitirilerek teslim edilmiştir. 2018 yılında cilt restorasyonu yapılmak üzere teslim alındığında sertap ve mıklep derilerinde eksikler, kapak iç ve dış kâğıtlarında soyulmalar tespit edilmiştir.

KONSERVASYON - CİLT

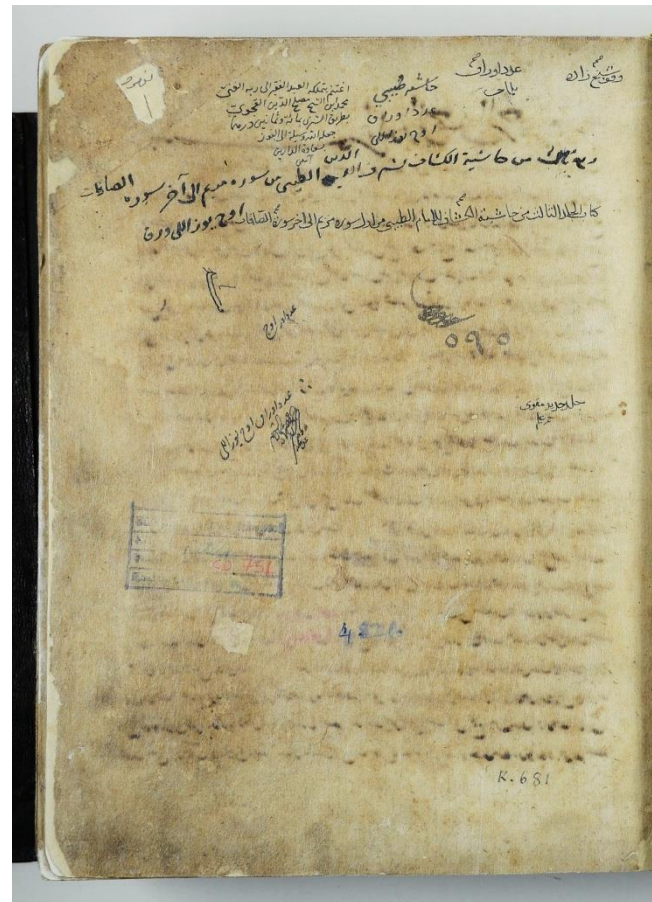
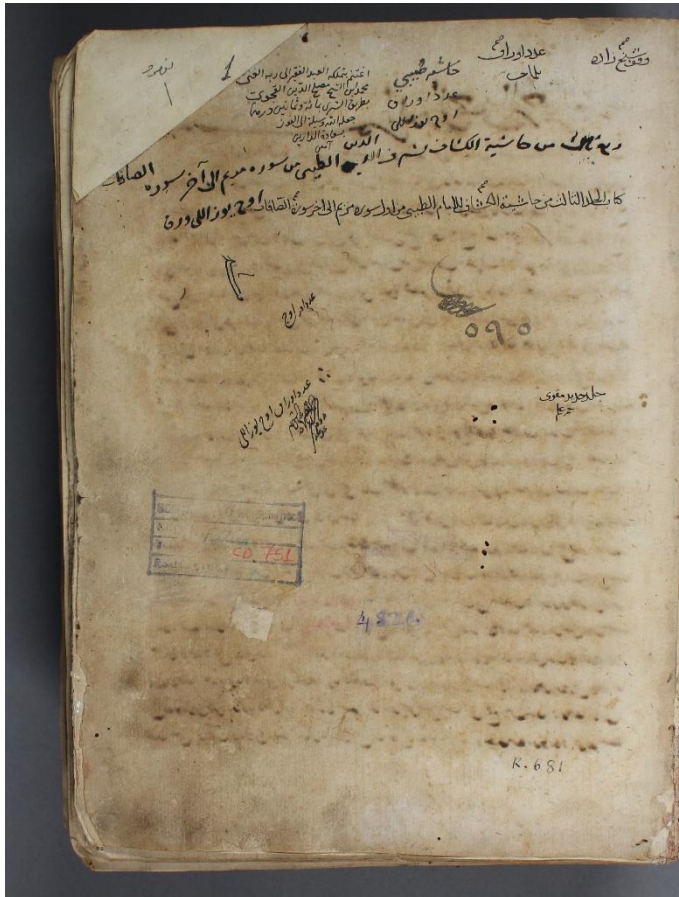
Kapak içlerinde bulunan kâğıtlar çıkarıldığı için kapaklara Japon kâğıdı, nişasta tutkalı ile yapıştırılarak sağlamlaştırma yapılmıştır. Metin kısmı cilde nişasta tutkalı ile yapıştırılarak sırt tekstili kapak içi kâğıtlarının altına yerleştirilmiştir. Sertap ve mıklep birbirinden bağımsız duruma geldiğinden ve sertap esere göre kısa kaldığından sertabın iç ve dış kısmına orijinaline uygun renklerde deri ile tamamlama yapıldıktan sonra sertap iki taraftan eşit olarak miklebe bağlanmıştır.

KONSERVASYON - CİLT

Ön ve arka kapak kenarlarına orijinal renge uygun şekilde boyanmış Japon kâğıdı nişasta tutkalı ile yapıştırılmıştır. Sertap ve mıklep arka kapağa bağlanmıştır. Orijinal sırt derisi sert ve sağlam olmadığından yeni deri yapılmasına karar verilmiştir. Orijinaline uygun renklere deri boyanarak sırta yeni deri yapıştırılmıştır. Ön ve arka kapak içleri ve dışlarına orijinal kâğıdın rengine uygun Fabriano kâğıt yapıştırılmıştır.

ÖNCESİ & SONRASI

ÖNCESİ & SONRASI

322b - 323a

ÖNCESİ & SONRASI

Ön kapak

ÖNCESİ & SONRASI

Arka kapak ve miklep

ÖNCESİ & SONRASI

Sertap

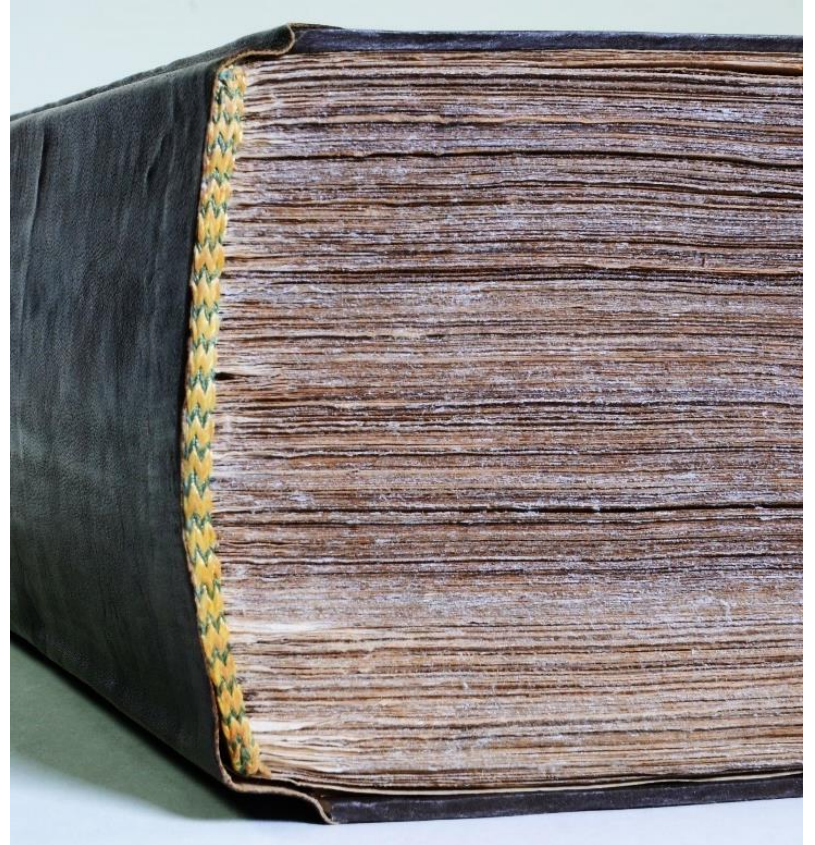
ÖNCESİ & SONRASI

Etek

ÖNCESİ & SONRASI

Etek şiraze